

SZÁMÍTÓGÉPES SZAKIRODALMI KERESŐ SZOLGÁLTATÁS AZ IBM VÁLLALAT KÖZPONTI KÖNYVTÁRÁBAN

David L. Hines

Az IBM Központi Könyvtárának vezetője

Sok mérnök idegenkedik a szakkönyvtár használatától. Inkább megkérdezik a könyvtárost, hogy hol, melyik polcon található adott tárgyú könyvek, semmint a könyvkatalógust vennék igénybe. Mivel a mérnökök a szakirodalmat inkább a munkahelyükön használják, a könyvtár használatát meg kell könnyíteni számukra és az információforrásokat el kell hozzájuk juttatni.

Némely számítógépes információkereső szolgáltatásnál csak tág, túl általános tárgyszavakkal vagy kategóriákkal lehet kérdezni. A szóállomány kötött, gyakran idejétmúlt, az indexelés nehézkes. A felhasználónak nincs más választása, mint megpróbálni felfedni az indexelés gyakori következetlenségeit.

Az IBM Műszaki Információkereső Központja (Technical Information Retrieval Center = ITIRC) Armonkban (New York állam) egy számítógépes információkereső és -terjesztő rendszert működtet. Az egész vállalatot kiszolgáló rendszert 1964-ben hozták létre a vállalat mérnökeinek kutatóinak, technikusainak és vezetőinek információellátására. Az ITIRC az információforrások szövegét használja keresésre; ezáltal feleslegessé válik szinonima-jegyzékek készítése, illetve hivatkozásokkal tarkított tezaurusz használata.

A szöveg kötetlen formában történő használata lehetővé teszi az adatbázisban tárolt dokumentumokban előforduló bármely szó szerinti keresést, beleértve cikkek, folyóiratok címeit, szerzők, intézmények nevét, kivonatokat és tárgyszavakat. A mérnöknek könnyű megadnia információigényét, mert erre a szakmai társalgási nyelvre és zsargonra jellemző szakszavakat, betűrövidítéseket és kifejezéseket használhatja. A logikai operátorok nagyfokú rugalmasságot biztosítanak; a mérnököket tehát a logikai követelmények nem korlátozzák. A kereső-szolgálat igénybe vehető közvetlenül a vállalat központjaiban vagy a helyi IBM

könyvtárakon keresztül. A kérdésekre viszonylag gyorsan tudnak választ adni. A mérnököt egyedileg lehet kiszolgálni, a könyvtáros a felhasználó és a rendszer közötti közvetítő szerepét tölti be. A szolgálatot már sok mérnök veszi erősen igénybe, jóllehet csak ritkán látogatja a könyvtárat.

Kereső szolgáltatások

Az ITIRC háromféle kereső szolgáltatást nyújt: on-line keresést, retrospektív keresést és kurrens információválogatást (Current Information Selection = CIS).

On-line keresés. A cég központjaiban mágneskártyás Selectric Typewritert használnak terminálként a STAIRS (Storage and Information Retrieval System) elnevezésű, on-line kereső rendszerrel dolgozó IBM 370/155 számítógép elérésére.

Sok mérnök nem kíván a keresés előkészítésével foglalkozni. Azt azonban igényli, hogy az eredményt már közvetlenül a nyomtatáskor tekinthesse át a terminálnál. Ezért könyvtárosok készítik el a keresőképet, míg a dokumentumcímek vagy a teljes dokumentumok kinyomtatását a mérnökökre bízzák. Együttműködéseik alapvető feltétele, hogy a könyvtárosoknak gyorsan – vélt vagy valóságos okból nem kifogásolható módon – kell teljesíteniük a mérnökök kérését.

A STAIRS sokféle működési módot biztosít. A két legfontosabb ezek közül: a „search” (keresés) és a „browse” (böngészés). A search módban használható utasítások révén (1. ábra) a keresőkép nagyfokú pontossággal állítható össze, jól meghatározható a releváns dokumentumok helye az adattárban. A browse módban viszont a felhasználó a keresés eredményeként kiválogatott dokumentumok kivonatait nézheti át vagy találmára végigvizsgálhatja akár az egész adatbázist is.

* A Special Libraries, 66. k. 4. sz. 1975. 197–204. oldalain megjelent cikk teljes szövege a Special Libraries szerkesztőségének hozzájárulásával.

1. ábra Kereső utasítások

<i>példák</i>	<i>magyarázat</i>
data ADJ bank	a megadott szórend figyelembevételével keresi a data és bank szavakat;
retrieval WITH techniques	ugyanabban a mondatban, de tetszőleges szórendben álló szavakra keres;
library SAME automation	ugyanabban a bekezdésben kell a két szónak szerepelnie;
auto-indexing AND Luhn	mindkét kifejezés előfordulása ugyanabban a dokumentumban;
cataloging OR indexing	bármelyik szó előfordulása a dokumentumban;
library NOT tape	az első szóval kapott „találatot” letiltja a második szó előfordulása;
AEC. corporate author	meghatározott bekezdésben kell szerepelnie;
retrieval . . citation	bármelyik bekezdésben szerepel, a dokumentum releváns;
STAIRS. U/C.	csak nagybetűvel írt szó lehet;
stairs. L/C.	csak kisbetűvel írt szó lehet;
Smith. F/C.	nagy kezdőbetűvel kell kezdődnie;
McCall. M/C.	mind nagy-, mind kisbetűt tartalmazzon;
retriev\$3	az adott szótövé és meghatározott (3), vagy
retriev\$	tetszőleges számú karakterből álló végződésű szavak maszkolása;
ROOT retriev	szótári keresés a szótó előfordulási számának megállapítására, keresés nélkül.

A search módban alkalmazható egyik eljárás a 2. ábrán bemutatott „maszkolás”. Ez lehetővé teszi, hogy a könyvtáros egy vagy több szótót adjon meg a keresőképben és az eredményt úgy kapja meg, mintha a szótóvekből bármilyen végződéssel kialakítható szót a keresőkép vagylagosan tartalmazná. És fordítva, matematikus kérdésfeltevés esetén a „részletek” megvizsgálása segíti a könyvtárost bizonyos végződésekkel ellátott szavak kiiktatásában.

Rendkívül fontos a keresőkép helyes kialakítása. A 3. ábra szemlélteti, hogyan lehet a keresőkép módosításával a releváns dokumentumok számát a kérdést feltevő mérnök számára elfogadható mennyiségűre csökkenteni. A mérnökök közül egyesek szűken fogalmazzák meg igényüket, hogy csak néhány releváns kivonatot kapjanak, mások viszont lazábban, így ők még a határterületi tételeket is megkapják. A felhasználó számára azonban nem annyira az eredmény mennyisége, mint inkább releváns volta a fontos, mivel nem tudja megítélni, hogy a nagyobb mennyiség nagyobb hatékonyságot jelent-e.

Sok mérnök csak egy jegyzéket igényel a rendelkezésre álló dokumentumokról (4. ábra). A sorszám ebben az esetben a mikrofilmlap számára utal. Jelzik azt is, ha a dokumentumról nem készült mikrofilmlap. Ha a cím alapján a felhasználó kíváncsi a referátumra, könnyen kinyomtathatja (5. ábra). A jegyzék alapján a dokumentum kikereshető a mikrofilmlap-tárból.

Nem IBM adatbázisok esetében természetesen szintén kinyomtatható a teljes bibliográfiai hivatkozás. A STAIRS program ugyanis rendkívül nagy szabadságot biztosít a keresési és nyomtatási módok megválasztásában.

Az IBM 1965-től napjainkig kiadott dokumentumai a rendszerben on-line módon is elérhetőek. Az 1950-ig visszanyúló teljes adatbázis viszont off-line kereséssel

2. ábra A végzések maszkolása és kilistázása

```
R0201 ENTER AQUARIUS COMMAND., search
AQUARIUS - SEARCH MODE - BEGIN YOUR QUERY AFTER THE STATEMENT NUMBER
0000linformation with retriev$3 with system$1
```

INFORMATION	12675 OCCURRENCES	8030 DOCUMENTS
RETRIEV\$03	1403 OCCURRENCES	
RETRIEVAL	1098 OCCURRENCES	637 DOCUMENTS
RETRIEVALS	2 OCCURRENCES	2 DOCUMENTS
RETRIEVE	140 OCCURRENCES	127 DOCUMENTS
RETRIEVED	78 OCCURRENCES	74 DOCUMENTS
RETRIEVER	1 OCCURRENCE	1 DOCUMENT
RETRIEVES	14 OCCURRENCES	13 DOCUMENTS
RETRIEVING	70 OCCURRENCES	69 DOCUMENTS
SYSTEM\$01	62534 OCCURRENCES	
SYSTEM	48891 OCCURRENCES	19612 DOCUMENTS
SYSTEME	1 OCCURRENCE	1 DOCUMENT
SYSTEMS	13642 OCCURRENCES	8378 DOCUMENTS
RESULT	244 OCCURRENCES	179 DOCUMENTS

3. ábra Keresési mód (search)

Példa arra, hogyan lehet nagyfokú relevanciát elérni.
Általában a keresés „WITH”-el kezdődik és a mérnök utasítása szerint szűkítik vagy tágítják.

```
R0201 ENTER AQUARIUS COMMAND,,search
AQUARIUS - SEARCH MODE - BEGIN YOUR QUERY AFTER THE STATEMENT NUMBER
00001,,set detail=off
00001differential and equation$1
RESULT 341 OCCURRENCES 341 DOCUMENTS
00002differential same equation$1
RESULT 427 OCCURRENCES 336 DOCUMENTS
00003differential with equation$1
RESULT 459 OCCURRENCES 322 DOCUMENTS
00004differential adj equation$1
RESULT 441 OCCURRENCES 304 DOCUMENTS
00005differential.title. adj equation$1
RESULT 49 OCCURRENCES 49 DOCUMENTS
```

érhető el, adagolt üzemmódban. Más on-line adatbázis a legutóbbi 23–26 hónap irodalmát tartalmazza. A gépi tárolású file-okat havonta naprakész állapotba hozzák. Az on-line keresés eredményeképpen nyert jegyzékeket gyorsnyomtatón kiirattják, majd postázzák. A postázási célokra és módon történő eredménykihozatalt a „mail” (postázz) utasítással lehet kezdeményezni.

Retrospektív keresés. A kereső szolgáltatás második típusa a retrospektív keresés. A könyvtáros, aki ismeri az adatbázisok tartalmát, azokat az adatbázisokat javasolja a kereséshez, amelyek valószínűleg leginkább kielégítik a mérnök igényét. Az ilyen jellegű visszatekintő keresés eredménye egy olyan jegyzék, amelyik a szerzőt, a címet, a többi bibliográfiai adatot és a referátumot tartalmazza dokumentumonként.

A felhasználók közül egyesek jól meghatározott igénnyel lépnek fel. A többségnek azonban kérdése megfogalmazásához segítségre van szüksége. A STAIRS program lehetőséget ad a keresési igény szűkítésére a kikeresett dokumentumok jellemzőinek figyelembevételével.

A mérnökök így gyorsan megértik, hogy ha a keresési igényt nem megfelelően fogalmazzák meg, vagy az homályos szavakat, kifejezéseket tartalmaz, akkor csak terjedelmes és/vagy irreleváns output lehet az eredmény.

Folyamatos információválogatás. Az ITIRC harmadik szolgáltatása a CIS (Current information selection = Kurrens információválogatás), amelyet hozzávetőleg 4000 IBM alkalmazott használ. A jelentkező lapját hivatali főnökének is alá kell írnia, ezzel igazolva, hogy beosztottjának szüksége van a kért információra. Az alkalmazott leírja munkáját és az ahhoz kapcsolódó érdeklődési területét szakterülete vagy tudományterülete nyelvezetén. Igényelhet információt szerző, cég, gyárt-

mány-nomenklatúra, betűrövidítés szerint, valamint érdeklődési területe megjelölésével. Használhatja a (érdektelennek jelezhet) „negálást” is. Letilthat szavakat, kifejezéseket, folyóiratcímekeket, publikációk meghatározott csoportját, sőt akár teljes adatbázist. Az így megadott információigényt azután a központban vagy a könyvtárban lefordítják kötetlen szövegű keresőképre és hetente behasonlítják a rendszerbe beérkező kurrens információval, a tárgykörbe tartozók szelektálása céljából.

4. ábra IBM dokumentumok jegyzékének kiírása

Lehet az outputot úgy rendezni, hogy a legutoljára beérkezett dokumentumok álljanak a jegyzék elején, ld. „... sort 5 docno, d.”. A mérnök átugorhat címeket vagy teljes dokumentumokat a nyomtatásnál. Nem kötelező szekvenciálisan nyomtatni.

```
00006,,sort 5 docno,d
SORT COMPLETED. SHIPT/ENTER TO GO TO BROWSE OR ENTER A COMMAND.
AQUARIUS - BROWSE MODE - PLEASE CHOOSE PARAGRAPHS:
* ENTER A-ALL, B-EXPLAIN, OR A PARAGRAPH LIST
b
1 TITLE 2 SECURITY 3 SEQNO 4 LOCATION
5 AUTHOR 6 SOURCE 7 ABSTRACT 8 SUBJECT
9 FORMATTED FIELDS
ENTER PARAGRAPH NAMES OR NUMBERS,3
R0521 ENTER A DOCUMENT REQUEST
doc=7
AAA73A001137 DOC= 7 OF 49 ACT= 46501 LINES = 5
TITLE RC-4194. Linearization of Cauchy's Problem for Quadratic Semilinear
Partial Differential Equations. January 1973.
SEQNO 73A 01137
END OF DOCUMENT
AAA73A000914 DOC= 8 OF 49 ACT= 46278 LINES = 5
TITLE RC-4149. Exponential Fitting of Matricial Multistep Methods for
Ordinary Differential Equations. December 1972.
SEQNO 73A 00914
END OF DOCUMENT
doc=10
AAA72A002628 DOC= 10 OF 49 ACT= 43681 LINES = 5
TITLE IBMJ 07-72 p335-348. A- Stable, Accurate Averaging of Multistep
Methods for Stiff Differential Equations. July 1972.
SEQNO 72A 02628
END OF DOCUMENT
* * *
```

5. ábra Egy IBM dokumentum teljes bibliográfiai leírásának és referátumának kiírása.

Kivánságra a referátum egyedül is kiírható.

```

explain
1 TITLE          2 SECURITY          3 SEQNO          4 LOCATION
5 AUTHOR         6 SOURCE           7 ABSTRACT       8 SUBJECT
9 FORMATTED FIELDS
ENTER PARAGRAPH NAMES OR NUMBERS all
R0521 ENTER A DOCUMENT REQUEST
doc=8

AAA73A000914   DOC=      8 OF      49   ACT= 46278           LINES = 29
TITLE          RC-4149. Exponential Fitting of Matricial Multistep Methods for
                Ordinary Differential Equations, December 1972.
SEQNO          73A 00914
LOCATION        RES- Yorktown
AUTHOR        Sarkany, EF   Liniger, W
SOURCE        RC-4149
ABSTRACT      42p. We study a class of multistep integration formulae for
                solving N times N systems of ordinary differential equations,
                proposed earlier by one of the authors. The coefficients of these
                formulae are diagonal matrices of order N, depending on a diagonal
                matrix of parameters D of the same order. The formulae are designed
                to be exact with respect to N times N systems of the form y' equals
                -Dy plus phi(x,y) in which phi is any polynomial in X of appropriate
                degree. We derive explicit expressions of the coefficients for
                arbitrary values of Q equals hD where H is the integration step, and
                for arbitrary step number K. The present formulae are
                generalizations of the well known Adams methods (D equals 0) and of
                the backward differentiation formulae (D equals plus infinity) and,
                for arbitrary D, are exponentially fitted in a matricial sense at Q.
                The implicit formulae are unconditionally fixed H stable. We give
                two different algorithmic implementations of the methods considered
                in this paper. The first is based on the implicit formulae and
                utilizes the Newton Raphson method. It is particularly well suited
                for stiff problems. The second implementation is a predictor
                corrector approach. An error analysis for arbitrarily large, fixed Q
                is carried out. Finally, the algorithms derived in this paper are
                applied to various numerical test problems.

```

END OF DOCUMENT

A könyvtár a CIS keresőkép kialakítása első lépéseként mindig retrospektív keresést végez az igény megfogalmazási hibáinak feltárása céljából. Ezáltal pénzt és időt lehet megtakarítani, csökkenthető az irrelevancia és annak a valószínűsége, hogy a CIS igény később egymásután több ízben felülvizsgálásra szorul.

Még fontosabb, hogy a mérnökök igénye ily módon azonnal is kielégíthető. Valamennyi próba keresőképet lefuttatják ugyanis a legnagyobb és legtartalmasabb adatbázisok anyagán, általában az *Engineering Index* gépi változatán, a COMPENDEX-en, hogy megállapítsák a keresőkép esetleges logikai gyengeségeit.

Valamely tárgyra vonatkozó keresések számát sem korlátozzák. Akár vadászatni akar a mérnök információra, akár magas fokú precizitást követel, igényét teljesítik. Nem használnak relevanciát előre becsülő matematikai modelleket sem. A kapott output minőségének legfőbb elbírálója maga a mérnök.

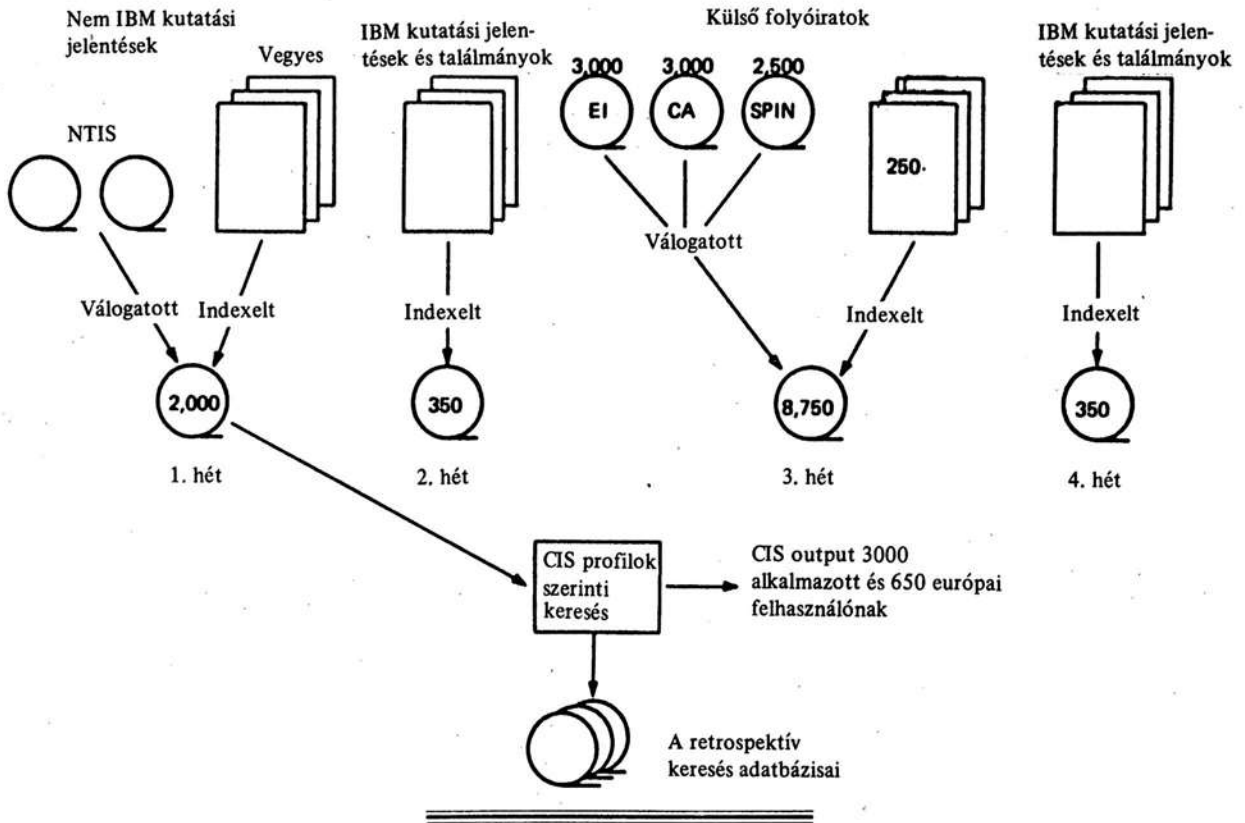
A STAIRS egyúttal hasznos hibaelhárító eszköz. Az on-line szolgáltatásban történő részletes kilistázás alapján a keresőképből kiiktatandó szavak megállapíthatóak. Miután a keresőképet így meghatározták és kialakították, havonta egybevetik az egyes adatbázisokba bevitt új adatokkal (6. ábra). Minden találatról egy értesítő kártyát (7. ábra) nyomtatnak ki.

A keresőképeket tetszés szerint lehet módosítani. Teljesen kicserélhető, bővíthető vagy szűkíthető és előírható a válaszul küldendő értesítő kártyák maximális száma is. A változtatásokat azonban ellenőrzik, mielőtt az új keresőképet használatba vennék.

A szolgáltatás felhasználóit arra serkentik, hogy kiegészítésként vegyék igénybe az on-line és a retrospektív szolgáltatást is.

Nem ösztönzik viszont azt, hogy az igényeket osztály szinten adják meg. A mérnökök ugyanis jobb eredményt kapnak, ha az osztályokról egyedi igények futnak be,

6. ábra Az ITIRC adatbázisok havi inputja

mintha csak összevont igényeket küldenének. Tapasztalat szerint a mérnökök nem hajlandók terjedelmes outputot átnézni azért, hogy az őket érdeklő néhány dokumentumot megtalálják. A szolgáltatás üzemeltetői másrészt figyelik az igényeket és megakadályozzák, hogy egy osztály vagy munkakör igényein belül átfedések legyenek.

Statistika

A szelektív szolgáltatás felhasználóinak nagy része visszaküldi az értékelő lapokat a könyvtárba, amely azokat statisztikai feldolgozásra a központhoz továbbítja. Ha a „megjegyzés, kérdés vagy igényváltozás” rovatban van jelölés, azonnal érintkezésbe lépnek vele, hogy megtehessek a szükséges lépéseket.

Két olyan statisztikát készít az ITIRC, amelyik elősegíti az egyéni keresőképek hatékonyságának értékelését és jelzi azokat, amelyek javításra szorulnak. Az első, az ún. *használati statisztika*, amely a költségnormákat és a referátumszám normákat hasonlítja össze témánként a tényleges értékekkel. Ha nagyobb eltérés mutatkozik valamilyen irányban, a központ segít feltárni az okot.

A második a *relevancia statisztika*. A felhasználók által visszaküldött válaszlapon alapján készül és azt

tartalmazza, hogy hány alkalommal, hány referátumot küldtek a felhasználónak és hogy ezek közül hányat ítélte a felhasználó jónak, elfogadhatónak vagy nem megfelelőnek. A statisztikákat azonban óvatosan kell használni, mert vannak például mérnökök is, akik a keresést nem tartják megfelelőnek, ha annak alapján nem rendelnek dokumentumot. A felhasználónak ezért rendszeres időközönként megküldik igényét és/vagy relevancia statisztikájának a másolatát, hogy eldöntse, szükséges-e igényét módosítani. Mindegyik felhasználót évente legalább egyszer megkeresi a könyvtár vagy az ITIRC.

Adatbázisok

Az ITIRC rendszer inputját sokféle belső és külső forrás képezi (a forrást jelző betű a dokumentum hivatkozási számának részét képezi):

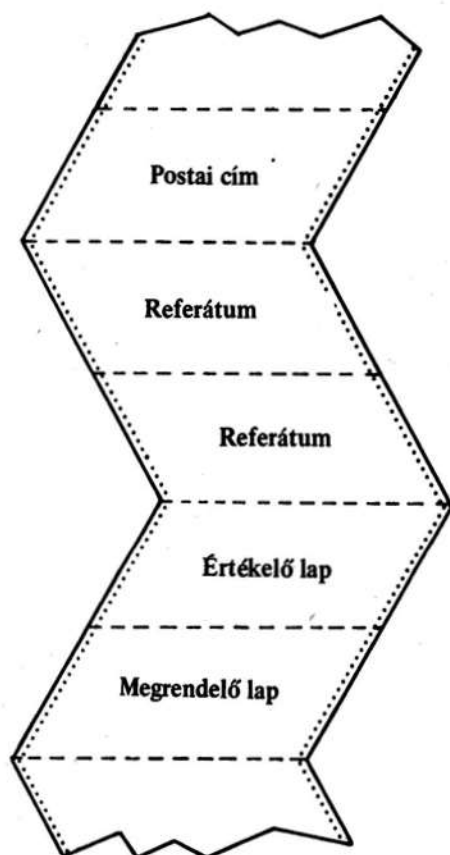
IBM Documents (A sorozat): az IBM műszaki irodalom döntő többségét tartalmazza;

Non-IBM Documents (B sorozat): értekezések, ipari és akadémiai kutatási jelentések;

Invention Disclosures (C sorozat): az IBM találmányok leírása;

7. ábra A CIS outputja

3 1/2 × 8 1/2 hüvelyk méretű leporello,
könnyen szétválasztható a szükséges helyeken

Non-IBM Journals (D sorozat): 30 folyóirat feldolgozása a COMPENDEX kiegészítésére;

Data Processing Division Commercial Analysis (E sorozat): versenytársak gyártmányainak ismertetése;

Patent Applications or Dockets (F sorozat): az USA szabadalmi hivatalában az IBM által bejelentett szabadalmazási igények;

IBM - U. S. Patents (G sorozat): az IBM nevére adott szabadalmak;

Chemical Abstracts - Basic Journal Abstracts; Polymer Science and Technology;

COMPENDEX: az Engineering Index gépi változata;

Government Reports Announcements (H sorozat);

SPIN - Searchable Physics Information Notices, az American Institute of Physics szolgáltatása.

Az adatbázisok 1973 végén összesen 750 ezer hivatkozást tartalmaztak.

Szerzeményezés

Az ITIRC jelentős mértékben koordinálja a könyvtári beszerzéseket. A rochesteri könyvtár fizet elő a leggyakrabban kért folyóiratokra. A konferencia anyagokat a felhasználók igénye szerint szerzik be.

A mérnököket arra kérik, hogy csak a legszükségesebb dokumentumokat rendeljék meg a könyvtártól. Referátumok alapján a mérnökök jól meg tudják ítélni, hogy melyik dokumentumról kérjenek másolatot.

Az adatbázis számos dokumentumának teljes szövegét mikrofilmre vették, hogy ezzel biztosítsák a közvetlen dokumentumszolgáltatás gyorsaságát és olcsóságát. Kivételt képeznek a szerzői joggal védett anyagok (pl. folyóiratok) vagy egyéb korlátozás alá eső dokumentumok. Az NTIS mikrofilmlapok törzsállományát is az ITIRC gondozza. A felhasználónak saját mikrofilmlap másolatra vonatkozó igényét az ITIRC a könyvtárakon keresztül teljesíti.

Hacsak lehet, a mikrofilmlapok használatára ösztönöznek, mert a felhasználónak így mindössze egy fiókban akár saját könyvtára is lehet. Általában hamarabb tudnak mikrofilmlapot, mint papírmásolatot szolgáltatni.

Propaganda

A rochesteri könyvtár hirdetésekben folyamatosan ismerteti információs állományát, így többek között a vállalat lapjában, könyvtárak híradóiban és - ami a legfontosabb - napilapokban. Az állandó munkaerőmozgás következtében, a mérnököknek ugyanis hol több, hol kevesebb információra lehet szükségük, attól függően, hogy milyen munkakört töltenek be. A számítógépes keresőrendszert átfogóan bemutató felhasználói kézikönyvet is szerkesztettek és azt széles körben terjesztik. A könyvtár nagy súlyt fektet arra, hogy a gépi rendszer minél jobban szolgálja az embert, ember-központú maradjon.

Következtetések

A STAIRS az egyetlen eszköz, amely koordinálja a könyvtári információforrásokat. Szívesen használják, mert segítségével könnyen lehet megfelelő információt kapni. Az IBM mikrofilmlap gyűjteményének különösen nagy az értéke, mert a mérnök a termináltól közvetlenül ehhez fordulhat és így a dokumentum teljes szövegéhez azonnal hozzájuthat. A jelentősebb folyóiratokban megjelenő cikkeket helyben, a könyvtárban el lehet érni. A STAIRS ösztönöz off-line szolgáltatások igénybevételére is: a retrospektív és a folyamatos keresési igények előzetes kipróbálásával és módosításával az eredmény tökéletesíthető.

HINES, D. L.: Számítógépes szakirodalmi kereső szolgáltatás az IBM vállalat központi könyvtárában

A mémőkök bizonyos fokig vonakodva használják a teljes szöveget nyújtó, nagyméretű, több adatbázisra épülő információkereső szolgáltatásokat. Vonakodásuk leküzdésére on-line, real-time módon működő rendszer használatára kapnak ösztönzést. A keresés eredményeinek relevanciáját kihelyezett adatvégállomások (terminálok) mellől értékelhetik és közreműködhetnek keresési profiljaik összeállításában, módosításában és naprakészen tartásában. Gyorsan jutnak hozzá – mégpedig a munkahelyükön – az információkhoz mikrofilmek, illetve a jelentősebb folyóiratok szolgáltatása révén. A rendszer „humanizálását” a könyvtár és a felhasználók személyes kapcsolata, a könyvtár közleményei, szemináriumok és a felhasználók véleményeiről tájékoztató válaszlapon segítik elő. Kerülik a hamis takarékoságot, mint pl. a retrospektív keresés korlátozását, az igényeknek osztályszinten és nem egyéni szinten történő kielégítését.

*

HINES, D. L.: Computerized literature search services in an engineering library

Engineers exhibit some reluctance in using the total-text, large-scale, multi-data base search services. To overcome this, they are encouraged to sample data bases in an on-line, real-time mode. They can determine relevancy at the terminal and help create, debug and update their profiles. They obtain information quickly on-site with microfiche and major journals. Personal contact, newsletters, seminars, and major journals. Personal contact, newsletters, seminars, and response cards help humanize the system. False economies are avoided, such as restricting historical searches and combining profiles by department.

*

ХИНС, Д. Л.: Автоматизированная информационно-поисковая система в одной технической библиотеке. Деятельность библиотеки фирмы ИБМ

Специалисты с техническим образованием несколько осторожно относятся к форме информационного обслуживания,

построенной на нескольких больших базах данных и выдающей полный текст источника. Для преодоления этой осторожности большое стимулирование получило использование системы on-line, работающей в реальном масштабе времени. Специалисты могут оценивать релевантность результатов поиска с помощью местных терминалов, им предоставлена возможность участвовать в составлении, изменении и актуализации поискового запроса.

Информация попадает к специалистам быстро, на месте работы на микрокартах или в случае более важных журналов – в оригинале. "Гуманность" системы обеспечивается личной связью между библиотекой и потребителями, с помощью карточек обратной связи, содержащих мнение потребителя. Избегается ретроспективного поиска, удовлетворение запросов на уровне специалиста, а не на уровне отдела.

*

HINES, D. L.: Computerisierter Literaturrecherchedienst auf EDV-Grundlage einer technischen Bibliothek. Die Fachbibliothek der IBM

Ingenieure benützen vollständigen Text darbietende umfassende und auf vielfältiger Datenbasis beruhende Informationsrecherchedienste nur mit gewissem Vorbehalt. Um ihre Bedenken zu beseitigen werden sie zur Benützung eines Recherchedienstes angeregt die on-line, in real-time System funktioniert. Das ermöglicht ihnen die Relevanz der Ergebnisse der Recherchen mittels dezentralisiert aufgestellter Terminals auszuwerten und bei der Zusammenstellung, Verbesserung und Instandhaltung ihrer Rechercheprofile aktiv mitzuwirken.

Die Informationen strömen rasch auf ihre Arbeitsplätze in Form von Mikrofiche bzw. der wichtigsten Zeitschriften zu. Die „Humanisierung“ des Informationssystems wird durch persönlichen Beziehungen zwischen Bibliothek und Benutzer, Mitteilungen und Seminare der Bibliothek und Antwortkarten für Meinungsrundfragen für die Benutzer gefördert. Jegliche verfehlte Sparsamkeit, wie z. B. Beschränkung der retrospektiven Recherchen oder Befriedigung der Anfragen von Abteilungen statt Individuen werden vermieden.